

Posudek na bakalářskou práci

Název: Klienti terénej sociálnej práce v marginalizovanej rómskej komunitě

Autorka: Diana Köpplová

Fakulta humanitních studií Univerzita Karlova, Praha 2023, 51s.

Předkládaná bakalářské práce se věnuje relevantnímu a pro mne velice zajímavému tématu. V řadě ohledů navazuje na mé vlastní promýšlení problematiky postavení Romů, resp. lidí v sociálním vyloučení ve společnosti a zejména mne zajímá, jak je jejich situace vyjednávána ve vztahu k modernímu státu. V těchto rámcích je pro mne práce velmi inspirující, stejně jako ne zcela naplněným cílem.

Autorka si kladla otázku, jak lidé v sociálním vyloučení rozumějí sociální pomoci ze strany státu, v jakých ohledech a jak jí využívají, resp. jak skrze čerpání sociálních služeb státu vyjednávají svoji pozici ve společnosti. Autorka v teorii vycházela v první řadě z textů, jež se věnují sociální exkluzi, lidem v sociálním vyloučení, a s ohledem na kontext výzkumu problematiky romské populace na Slovensku. V druhé řadě se zamýšlela nad vztahem moderního státu a sociálních služeb, kde v závěru naznačuje, že nosné by bylo možná uvažovat o situaci sociálních služeb na základě teorie sociálního pole, kde jednotliví aktéři vyjednávají své postavení, uplatňují svoji moc a bojují o uznání. Výzkum Diana Köpplová založila na terénním výzkumu a polostrukturovaných a nestrukturovaných rozhovorech. Terénem se stala obec na Slovensku, přesněji řečeno dvě vyloučené lokality, kde žijí lidé, jejichž každodenní realita je se sociální prací a nabídkou specifických služeb státu spojená.

Vlastní studie je pak ovlivněna několika momenty, které souvisejí s temporalitou přípravy a psaní bakalářské práce. Přestože autorka téma promýšlela již od podzimu 2022 a opakovaně vyjednávala možnost vstupu do zvoleného terénu, situace se definitivně ujasnila a dohodla až v květnu. Pokud by bylo lze se ptát, kdo byl zde na vině, odpověď zní jasně: Terén má svoji vlastní dynamiku, které se výzkumník musí podřídít. Následovalo intenzivních pět dní v terénu (zde bych chtěla autorku opravit, celý výzkum probíhal od okamžiku souhlasu spolupráce sociálních a terénních pracovníků od podzimu 2023), což jen obtížně mohlo nahradit systematické pobývání ve vyloučených lokalitách, pronikání do souvislostí a praxí života zde žijících lidí. Nedostatek času se pak nakumuloval v dalších krocích. Je to velice dobře vidět již v teoretické části práce. První části textu jsou promyšlené, dobře vnitřně strukturované a pomáhají vhodně otevřít studovanou problematiku. Čím dále v textu je však zjevné, že již nebyl čas vše napsat (např. jaké služby stát, a konkrétně městský úřad v Rybníku poskytuje), dotáhnout práci v rovině formulací, ale také domyslet v rovině interpretace, která se potencionálně nabízela. Nebyl čas dostudovat texty, které mohly být i s rychlými nálezy autorky konfrontovány a se kterými autorka mohla vést další debatu, prohloubit závěry a formulovat dílčí teze. Málo času je nutně zjevné ve formální části práce: nedodržení citační normy a chyby v citacích; absurdní, četbu stěžující interpunkce.

Navzdory výše uvedeným nedokonalostem, úspěchanostem a nedotažením, je třeba ale vyzdvihnout klady práce, které nejsou jen pouhým konstatováním, že autorka dodržela strukturu žánru bakalářské práce, četla ne málo titulů odborné literatury, realizovala výzkum, analyzovala data a napsala smysluplnou byť úspěchanou práci. Za velice podnětné pokládám promýšlení sociálního pole sociální práce ve vyloučené lokalitě. I když explicitně autorka v textu tyto pojmy nepoužívá, ukazuje, jak dynamika tohoto sociálního pole není jen dvoustranná. Jak sociální pomoc ze strany moderního státu

může ohrožovat stejně jako pomáhat v získávání uznání. Jak je tento proces spojen s oblastí pomoci a jak formálně nastavená pravidla jsou inkorporována, nebo se prolínají s dalšími sociálními poli, v nichž aktéři vyjednávají svoji relevanci. Kdyby autorka měla více času, mohla v závěru ukázat a přesvědčivě shrnout odpovědi na otázky, v jakých oblastech poptávají klienti pomoc, jak je aktéry (lidskými) vyjednávána a jak je komunikována a tedy jak se zde hraje hra o uznání, hra, která se týká lidí, kteří řeší vážné existenční problémy, jež je vylučují, a situují na okraj společnosti. Potud autorka přináší cenou interpretaci, kterou mohla konfrontovat s jinými antropologickými texty, které popisovaly hru o uznání, aniž by uvažovaly, že různí lidé (klienti) do vyjednávání vstupují s různým symbolickým kapitálem, resp. hrají různé karty uznání, což následně determinuje možnost poptat a poskytnout pomoc.

Další moment, který bych chtěla vyzdvihnout, je přístup k problematice sociálního vyloučení a Romů. Potud autorka jevy, které v sociální realitě sleduje, neetnizuje je. Dokonce na datech dokládá, že etnická identifikace v rámci dynamiky terénu nehrála významnou roli. Naopak v metodologii charakteristika informátorů působí etnizovaně, proto pro budoucnost by autorka měla vědět, že všechny kroky, které činí, musí čtenáři vysvětlit.

Práce splňuje požadavky kladené na tento typ práce. Práci hodnotím jako velmi dobrou-

V Praze 17. 9. 2023

Dana Bittnerová